

SAMENWERKING IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

Beschrijving van acht praktijkvoorbeelden

SAMENWERKING IN HET VOORTGEZET ONDERWIJS

Beschrijving van acht praktijkvoorbeelden

Eindrapport

drs. C.T.A. van Bergen
dr. M.C. Paulussen-Hoogeboom
drs. J.J. van der Wel

Amsterdam, 10 april 2015
Publicatienr. 14208

Regioplan
Jollemanhof 18
1019 GW Amsterdam
Tel. +31 (0)20 531 53 15
www.regioplan.nl

© 2015 Regioplan, in opdracht van de VO-raad

Het gebruik van cijfers en/of teksten als toelichting of ondersteuning in artikelen, scripties en boeken is toegestaan mits de bron duidelijk wordt vermeld. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Regioplan. Regioplan aanvaardt geen aansprakelijkheid voor drukfouten en/of andere onvolkomenheden.

Inhoudsopgave

<u>1 Inleiding</u>	<u>6</u>		
<u>2 RPO Noordoost Fryslân</u>	<u>9</u>		
Inleiding	9	Opbrengsten van de samenwerking	23
Omschrijving van de samenwerking	10	Knelpunten	24
Belang voor andere scholen en besturen	11	Plannen voor de toekomst	25
Opbrengsten van de samenwerking	12		
Knelpunten	12	<u>5 POVO-overleg Noordoostpolder-Urk</u>	<u>27</u>
Plannen voor de toekomst	13	Inleiding	27
Een eerder voorbeeld van samenwerking in de regio:		Omschrijving van de samenwerking	28
proeftuin Surhuisterveen	13	Belang voor andere scholen en besturen	30
		Opbrengsten van de samenwerking	30
		Knelpunten	30
		Plannen voor de toekomst	31
<u>3 Scholencombinatie Delfland</u>	<u>15</u>		
Inleiding	15	<u>6 Profijtscholen</u>	<u>33</u>
Omschrijving van de samenwerking	16	Inleiding	33
Belang voor andere scholen en besturen	18	Omschrijving van de samenwerking	34
Opbrengsten van de samenwerking	18	Belang voor andere scholen en besturen	35
Knelpunten	18	Opbrengsten van de samenwerking	36
Plannen voor de toekomst	19	Knelpunten	36
		Plannen voor de toekomst	37
<u>4 Samenwerkingsverband Kop van Noord-Holland VO</u>	<u>21</u>		
Inleiding	21		
Omschrijving van de samenwerking	21		
Belang voor andere scholen en besturen	23		

7 Drents Openbaar VO-Convenant (DOVOC) 39

Inleiding	39
Omschrijving van de samenwerking	40
Belang voor andere scholen en besturen	41
Opbrengsten van de samenwerking	41
Knelpunten	42
Plannen voor de toekomst	43

8 Leerwerktrajecten (Maerlant in Brielle) 45

Inleiding	45
Omschrijving van de samenwerking	46
Belang voor andere scholen en besturen	48
Opbrengsten van de samenwerking	48
Knelpunten	48
Plannen voor de toekomst	49

9 Bètapartners 51

Inleiding	51
Omschrijving van de samenwerking	51
Belang voor andere scholen en besturen	53
Opbrengsten van de samenwerking	53
Knelpunten	54
Plannen voor de toekomst	54

Geraadpleegde bronnen 56

RPO Noordoost Fryslân	56
Scholencombinatie Delfland	56
Samenwerkingsverband Kop van Noord Holland VO	56
POVO-overleg Noordoostpolder-Urk	57
Profijtscholen	57
Drents Openbaar VO-Convenant	57
Leerwerktrajecten (Maerlant in Brielle)	58
Bètapartners	58

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

INLEIDING

1

1 Inleiding

Begin 2015 heeft RegioPlan, in opdracht van de VO-raad, een inventariserend onderzoek uitgevoerd naar samenwerking in het voortgezet onderwijs (vo). Dit onderzoek bestond uit twee delen:

- een telefonische enquête onder vertegenwoordigers van scholen en besturen over de mate waarin en de thema's waarop vo-scholen samenwerken; en
- de nadere beschrijving van een achttal voorbeelden van samenwerking uit de praktijk.

De voorliggende rapportage bevat de beschrijving van de praktijkvoorbeelden.¹ De keuze voor deze voorbeelden is in samenspraak met de VO-raad tot stand gekomen. De achterliggende gedachte hierbij was dat deze samenwerkingen vertegenwoordigers van andere scholen en besturen zouden kunnen informeren en/of inspireren bij het vormgeven van hun eigen samenwerking(en).

In de rapportage met de enquêteresultaten werden een aantal thema's onderscheiden waarop vo-scholen samenwerken. De acht samenwerkingen die we in dit rapport beschrijven, hebben betrekking op de volgende thema's:

- Samenwerking met collega-besturen voor vo, gericht op het in stand houden van een toegankelijk en gevarieerd onderwijsaanbod (RPO Noordoost Fryslân en Scholencombinatie Delfland);
- Samenwerking binnen passend onderwijs (Samenwerkingsverband Kop van Noord Holland VO);
- Samenwerking met toeleverend onderwijs (POVO-overleg Noordoostpolder-Urk);
- Samenwerking met vervolgonderwijs (Profijtscholen);

¹ Over de resultaten van de telefonische enquête wordt afzonderlijk gerapporteerd. C.T.A. van Bergen, M.C. Paulussen-Hoogbeem, & L.M. Bertling, (2015) *Samenwerking in het voortgezet onderwijs: Enquêteresultaten*. Amsterdam: RegioPlan. Deze rapportage bevat, naast een beschrijving van de samenwerking op de verschillende thema's, ook een schets van het overkoepelende beeld dat uit het onderzoek naar voren is gekomen.

1 Inleiding

- Samenwerking met andere vo-scholen, gericht op de kwaliteit en professionaliteit van de leraar (Drents Openbaar VO-Convenant);
- Samenwerking met het bedrijfsleven (Leerwerktrajecten Maerlant in Brielle);
- Overige samenwerkingen (Bètapartners).

Wij wensen u veel leesplezier!

RPO NOORDOOST FRYSLÂN

2

2 RPO Noordoost Fryslân

Samenwerking met collega-besturen voor vo gericht op het in stand houden van een toegankelijk, breed en gevarieerd onderwijsaanbod.

RPO Noordoost Fryslân is een formeel samenwerkingsverband waarbinnen de acht schoolbesturen (openbaar en interconfessioneel onderwijs) in Noordoost Friesland afspraken maken om te anticiperen op de leerlingkrimp en een breed onderwijsaanbod in de regio aan te kunnen blijven bieden.

Inleiding

Voor Noordoost-Friesland zijn de prognoses dat de omvang van de basisgeneratie de komende jaren verder krimpt. De komende tien jaar wordt een daling van vijftien procent verwacht (prognoses DUO). Door de dalende leerlingenaantallen komt de breedte van het aanbod onder druk te staan. De praktische leerwegen van het vmbo merken dit als eerste.

In RPO Noordoost Fryslân willen de besturen komen tot sluitende afspraken over de instandhouding van een breed en thuisnabij onderwijsaanbod in het voortgezet onderwijs in de betrokken gemeenten.

Aan het RPO Noordoost Fryslân zijn alle onderwijsinstellingen voor het voortgezet onderwijs verbonden die in deze regio voortgezet onderwijs verzorgen. Het Regionaal Plan Onderwijsvoorzieningen (RPO) omvat de gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel, Kollumerland c.a., Ameland en Schiermonnikoog.

2 RPO Noordoost Fryslân

De provincie Friesland heeft geen formele rol in het RPO, maar heeft wel het onderzoek van Partoer naar de ontwikkeling van leerlingenaantallen in Friesland gefaciliteerd. Hiermee vervult de provincie een regierol.

Omschrijving van de samenwerking

Schoolbesturen kunnen samen een RPO vormen. De keuze van de te vormen regio is vrij, al moet het gaan om een gebied van één of meer aan elkaar grenzende gemeenten. Schoolbesturen in de regio zijn niet verplicht om mee te doen. Voorwaarden zijn dat er minimaal twee besturen deelnemen aan het RPO, dat ten minste 65 procent van de besturen die binnen een regio onderwijs aanbieden deelnemen aan het RPO en dat op de deelnemende scholen minstens 60 procent van de leerlingen die voortgezet onderwijs volgen in de gemeenten binnen het RPO staat ingeschreven.

Via een RPO kunnen locaties worden verplaatst, kunnen nieuwe locaties worden gesticht, kunnen locaties zich afsplitsen, kan er dubbelaanbod worden gecreëerd (bovenbouw op andere locatie), kan de gemengde leerweg worden aangeboden op een school voor basis- en kaderberoepsgerichte leerweg of een school voor de theoretische leerweg (mavo) en kan het aantal vbo-licenties worden uitgebreid.

Acht Friese schoolbesturen vormen samen RPO Noordoost Fryslân. Eerst zijn, op initiatief van de provincie, de ontwikkelingen in kaart gebracht. Het document waarin hiervan verslag wordt gedaan, *Anticiperen op leerlingenkrimp in het voortgezet onderwijs*, is in de zomer van 2013 gepubliceerd. Inmiddels hebben de besturen een intentieplan ondertekend. In dat plan spreken de besturen de ambitie uit dat ze het brede onderwijsaanbod willen blijven garanderen “door samenwerking en afstemming in en tussen de denominaties”. Per situatie zal worden gezocht naar passende oplossingen.

2 RPO Noordoost Fryslân

De afspraken worden gemaakt in RPO-verband. Het intentieplan is ter consultatie voorgelegd aan de Raden van Toezicht, de directies en de medezeggenschapsraden van de betrokken onderwijsinstellingen. De input (uit de consultaties en de stukken) wordt uitgewerkt in een projectplan. In het conceptprojectplan (*'Een thuisnabij en breed onderwijsaanbod in Noord Oost Friesland'*, februari 2015) staat dat de deelnemers op basis van strategie en scenariokeuzes een beleidsplan voor het voortgezet onderwijs Noordoost Fryslân zullen ontwikkelen. Het beleidsplan zal ingaan op de volgende beleidsterreinen:

- het onderwijsaanbod;
- de identiteit;
- het personeel;
- de huisvesting;
- de financiën;
- de organisatie;
- de communicatie.

Belang voor andere scholen en besturen

Krimp is een probleem waarmee veel besturen te maken zullen krijgen. Om hierop te kunnen anticiperen, is het belangrijk dat schoolbesturen elkaar op tijd vinden en gaan samenwerken om een breed onderwijsaanbod in stand te houden. Binnen RPO Noordoost Fryslân lijkt dat het geval. De samenwerking van de besturen is een van de voorlopers op dit terrein in Nederland. Opvallend in dit voorbeeld is verder de rol van de provincie.

2 RPO Noordoost Fryslân

Opbrengsten van de samenwerking

In het eerste kwartaal van 2015 worden de resultaten van de consultatieronden onder de Raden van Toezicht, de directies en de medezeggenschapsraden van de betrokken onderwijsinstellingen verwerkt en gebruikt om een projectplan op te stellen (een eerste versie daarvan kwam in februari 2015 beschikbaar).

Het RPO Noordoost Fryslân is ter goedkeuring ingediend bij de minister, het ontwerpbesluit RPO-15/005 is gepubliceerd in de *Staatscourant* (nr. 5155, 19 februari 2015). Aanvullingen of wijzigingen kunnen de komende jaren via een actualisering worden aangevraagd. Met deze stappen heeft het RPO al het voorwerk afgerond en kan begonnen worden met het ontwikkelen van plannen om de gevolgen van krimp op te vangen.

Knelpunten

De twee besturenkoepels voor voortgezet onderwijs in Friesland (Fricolore en Plompeblêd) weten elkaar goed te vinden. Samenwerking tussen scholen voor primair onderwijs en voortgezet onderwijs kan, vanuit het perspectief van de provincie, versterkt worden. Met enige bezorgdheid kijkt de provincie naar de gevolgen van de ontwikkelingen voor het voortbestaan van de doorgaande leerlijn Fries en meertaligheid (drietalige stroom: Nederlands, Fries en Engels). In het vo doet hieraan maar een beperkt aantal scholen mee en de meeste van deze deelnemers zijn relatief kleine scholen.

Verder is er wetstechnisch meer mogelijk dan voorheen. Zaken als leerlingvervoer moeten nog bekeken worden. De WVO staat niet toe dat rijksbekostiging voor dit doel wordt ingezet door schoolbesturen. De besturen hebben een verzoek tot ontheffing ingediend.

2 RPO Noordoost Fryslân

Plannen voor de toekomst

Het RPO treedt per 1 augustus 2015 in werking en krijgt een looptijd van vijf jaar. In het conceptprojectplan staat dat het beleidsplan en een implementatieplan in augustus 2017 klaar moeten zijn.

Een eerder voorbeeld van samenwerking in de regio: proeftuin Surhuisterveen

Los van het RPO hebben twee scholen die betrokken zijn bij het RPO al ervaring met de aanpak van leerlingenkrimp. OSG Singelland en CSG Lauwers College werken al sinds 2008 samen in de proeftuin Surhuisterveen. Ze zochten een pragmatische oplossing om het onderwijsaanbod in stand te kunnen houden, de verdere verschraving van de keuze voor de leerlingen tegen te gaan en de kwaliteit van het onderwijs op niveau te houden. Deze problemen deden zich met name voor bij de praktische leerwegen van het vmbo. Stapsgewijs is de samenwerking geïntensiveerd. Met ingang van het 2011-2012 is voor leerlingen met havo-potentie een havo-route opgezet. Leerlingen kunnen de eerste drie jaar van de havo in Surhuisterveen volgen en dan overstappen naar de bovenbouw in Buitenpost of Drachten.

De afspraken over de proeftuin Surhuisterveen zijn vastgelegd in een koersdocument (17 februari 2011). Momenteel wordt er gewerkt aan formalisering van de huidige situatie.

SCHOLENCOMBINATIE DELFLAND

3

3 Scholencombinatie Delfland

Voorbeeld van een samenwerking met collega-besturen voor vo gericht op het in stand houden van een toegankelijk, breed en gevarieerd onderwijsaanbod.

In de Scholencombinatie Delfland verzorgen het Christelijk Lyceum Delft (CLD) en het Grotius College (openbaar) samen opleidingen in de beroepsgerichte leerwegen van het vmbo. Leerlingen zijn ingeschreven bij het CLD of het Grotius, maar merken, eenmaal in het schoolgebouw, op een paar details na geen verschil tussen de beide scholen.

Inleiding

Momenteel zijn er in Delft drie scholen die de beroepsgerichte leerwegen van het vmbo aanbieden. Op termijn blijft er in Delft een basispopulatie over van 1200 vmbo-leerlingen, toereikend voor twee scholen. Het Stanislas College kende een stabiele populatie, bij het Christelijk Lyceum Delft en het Grotius College liepen de leerlingenaantallen in het vmbo terug.

De samenwerking tussen het CLD en het Grotius heeft tot doel om samen een levensvatbare vmbo-school te vormen, waarin leerlingen kunnen kiezen uit een breed en onderscheidend aanbod van beroepsopleidingen, met onder meer een versterkte techniekkolom, en die is gehuisvest in een nieuw gebouw.

Naast het CLD en het Grotius is de gemeente Delft een belangrijke partij in dit verhaal. Via het scholenoverleg is ook het Stanislas College betrokken bij de besluitvorming.

3 Scholencombinatie Delfland

De schoolleiding van beide scholen heeft de medezeggenschapsraden van meet af aan betrokken bij de stappen die er zijn gezet. Er is veel geïnvesteerd in het betrekken van de docenten bij de ontwikkelingen.

Omschrijving van de samenwerking

In de Scholencombinatie Delfland werken het Christelijk Lyceum Delft en het Grotius College samen. De scholen zijn in 2010 begonnen met de uitwerking van de plannen. De scholencombinatie biedt opleidingen aan in de basisberoepsgerichte, kaderberoepsgerichte en gemengde leerwegen van het vmbo.

Na een voorbereiding van drie jaar zijn in januari 2013 de onderbouwklassen van het vmbo van het Grotius bij het vmbo van het CLD ingetrokken, in augustus 2013 gevolgd door de bovenbouwklassen. Voor de leerlingen maakt het weinig verschil bij welke school ze zijn ingeschreven: ze zitten in één gebouw waarbinnen één pedagogisch klimaat geldt. De roostering, het gebruik van Magister, et cetera, zijn voor alle leerlingen gelijk. Ondertussen zijn er verschillende ‘gemengde’ klassen.

De uitgangspunten over hoe je met elkaar omgaat zijn vanaf het begin van de samenwerking (dus al voordat het Grotius bij het CLD ‘introk’) gelijkgetrokken en gecommuniceerd naar de leerlingen. Ouders en leerlingen kunnen kiezen voor christelijk of openbaar onderwijs. In de praktijk zie je deze keuze terug in het rooster (CLD: een mentor uur, een uur godsdienst; Grotius: twee mentoruren) en tijdens de christelijke feestdagen.

3 Scholencombinatie Delfland

Ten minste vijftig procent van de lessen die de leerlingen volgen, wordt gegeven door het ‘eigen’ personeel. De beide scholen gaan hier pragmatisch mee om. In de praktijk handelen de scholen naar de geest van de regelgeving, al betekent dit dat er soms wat geschoven moet worden om deze balans te vinden. De scholen zijn, en blijven, als afzonderlijke scholen verantwoordelijk.

Vanaf het begin van de samenwerking (in 2010) heeft de scholencombinatie Delfland oog gehad voor de ontwikkeling van een nieuw praktijkgericht programma. Het programma sluit aan bij de ontwikkelingen die plaatsvinden in het kader van Vernieuwing vmbo. Leidend bij de ontwikkeling van het programma zijn voor de scholencombinatie onder meer:

- veel keuzemogelijkheden voor leerlingen (voor verbreding en verdieping);
- gebruik van moderne technologie;
- aandacht voor ondernemendheid.

Het nieuwe schoolgebouw wordt zo ingericht dat dit goed aansluit bij de vernieuwde onderwijsaanpak. In het huidige, verouderde gebouw is het nog behelpen.

De school wordt geëxploiteerd door een beheersstichting. In deze stichting zitten de rectoren van het Christelijk Lyceum Delft en het Grotius College. De moederscholen dragen elk de helft bij aan de exploitatiekosten. De scholen zijn zelf verantwoordelijk voor formatieve zaken. Over ondersteunend personeel zijn afspraken gemaakt op urenniveau.

In het Integraal huisvestingplan van de gemeente Delft zijn afspraken met de gemeente en het Stanislas College vastgelegd.

3 Scholencombinatie Delfland

Belang voor andere scholen en besturen

Door er veel met elkaar over te communiceren, is de overgang naar de scholengemeenschap volgens de locatiedirecteuren soepel verlopen. De scholen versterken elkaar en staan er samen, als scholencombinatie, beter voor dan voorheen.

Opbrengsten van de samenwerking

Hoewel de locatiedirecteuren verwachtten dat het samengaan wel onrust zou opleveren, is volgens hen de overgang voor leerlingen en docenten redelijk soepel verlopen, ook omdat ze het personeel van het begin af aan hebben meegenomen in de ontwikkelingen. Leerlingen noemen zich leerling van de SC Delfland.

Als scholencombinatie hebben de vmbo-scholen weer perspectief, er is weer ruimte om te kijken naar de ontwikkeling van het aanbod. Samen zijn ze in staat een breed onderwijsaanbod in stand te houden waaruit ouders en leerlingen kunnen kiezen.

Tachtig leerlingen hebben zich inmiddels aangemeld voor het nieuwe schooljaar (2015-2016). Dat zijn er meer dan het vorige schooljaar. De locatiedirecteuren verwachtten dat ook de oplevering van het nieuwe gebouw een positief effect gaat hebben op de leerlinginstroom.

Knelpunten

Lastig is dat de scholencombinatie te maken heeft met twee medezeggenschapsraden (waarin ook leden van de andere locaties zitten). Voorstellen moeten twee keer besproken worden, met personen die daar deels niet direct bij betrokken zijn. In de wet- en regelgeving is hiervoor geen alternatief.

3 Scholencombinatie Delfland

Beide scholen voeren een eigen personeelsbeleid. Binnen de scholencombinatie zijn er verschillen die niet zo wenselijk zijn (bijvoorbeeld de invulling van taakbeleid, ouderenbeleid).

Bij het samengaan van een confessionele en een openbare school is de levensbeschouwelijke identiteit altijd een aandachtspunt (dat in de praktijk tot nu toe weinig problemen oplevert).

Plannen voor de toekomst

Als alles volgens plan verloopt, betreft SC Delfland per 1 september 2016 de nieuwbouw. Het nieuwe schoolgebouw sluit goed aan bij de wijze waarop SC Delfland haar onderwijs wil aanbieden.

Op termijn wordt de schoolleiding teruggebracht tot één directeur die samen met een aantal teamleiders verantwoording aflegt aan de beheerstichting. Een fusie is financieel niet haalbaar omdat het CLD na een fusie geen brede scholengemeenschap meer zou zijn.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

4

SAMENWERKINGSVERBAND KOP VAN NOORD-HOLLAND VO

4 Samenwerkingsverband Kop van Noord-Holland VO

Voorbeeld van een samenwerking binnen passend onderwijs.

De centrale missie van het Samenwerkingsverband Kop van Noord Holland VO (hierna SWV) luidt: “Alle leerlingen stromen gediplomeerd en/of op het hoogst haalbare niveau uit, en voor alle leerlingen en hun ouders die daarbij ondersteuning nodig hebben, is passende hulp georganiseerd.”

Inleiding

Het SWV is een stichting (opgericht in augustus 2013) waarbij negen schoolbesturen zijn aangesloten. Het SWV sluit met haar centrale missie aan bij de koers en de ambities van het in 2008 opgerichte Bestuurlijk Overleg Jeugd, Onderwijs en Zorg (BOJOZ) dat in dezelfde regio opereert, en waarin het SWV ook participeert.²

Omschrijving van de samenwerking

Bestuur SWV

Hierin worden deelnemende schoolbesturen door één persoon vertegenwoordigd. Er is sprake van bestuur op afstand. Het bestuur overlegt één keer per zes weken met de directie van het SWV en fungeert als interne toezichthouder.

² De bestuursvoorzitter van het SWV en de twee directeuren van het SWV zijn ook kernbestuursleden van het BOJOZ.

4 Samenwerkingsverband Kop van Noord-Holland VO

Directie SWV

De directie bestaat uit twee directeuren. Zij adviseren het bestuur, zitten het platformoverleg voor en geven, in overleg met schooldirecties, leiding aan het gespecialiseerde personeel dat, in dienst van het SWV, werkzaam is voor de ondersteuningspunten in de scholen en voor de individuele arrangementen. Ook voert de directie overleg met de medezeggenschapsraad en organiseert zij meerdere malen per jaar netwerkbijeenkomsten (inclusief deskundigheidsbevordering) voor de eigen medewerkers en de zorgcoördinatoren van de scholen.

Platformoverleg van directieleden

Alle bij het SWV aangesloten scholen zijn vertegenwoordigd in het platformoverleg. De leden van het platformoverleg dragen zorg voor de uitvoering van het beleid van het SWV op de eigen school en worden daarbij ondersteund door de directie van het SWV. In het platformoverleg wordt de dagelijkse gang van zaken bij de ondersteuning op de scholen besproken. Worden kinderen en docenten voldoende ondersteund, en welke behoeften bestaan er eventueel op dat gebied?

Binnen het SWV wordt onderscheid gemaakt in verschillende vormen en zwaarte van ondersteuning. Er is sprake van vier schillen:

1. het primaire proces (de lessen in de klas);
2. basisondersteuning, in de school buiten de les (via ondersteuningspunten die zich richten op leerling, ouder en docent);
3. extra ondersteuning (via plaatsing in individuele arrangementen of het speciaal onderwijs);
4. ondersteuning buiten het onderwijs (geboden door de jeugdzorg, via de gemeente).

4 Samenwerkingsverband Kop van Noord-Holland VO

Het platformoverleg verbindt de eerste schil met de tweede en de derde. Het BOJOZ-overleg (dat één keer per acht weken plaatsvindt) verbindt de tweede en derde schil met de vierde.

Belang voor andere scholen en besturen

Volgens de vicevoorzitter van het bestuur van het SWV is vertrouwen het belangrijkste ingrediënt van de goede samenwerking. Gemeenten, onderwijs- en zorginstellingen zijn in 2008 begonnen met elkaar op bestuursniveau te ontmoeten in het BOJOZ. Daardoor heeft men elkaars taal leren spreken en elkaar leren vertrouwen. De factor tijd is hierin heel belangrijk geweest, samen met het besef dat verschillende instanties hun verantwoordelijkheid in gezamenlijkheid kunnen uitoefenen (en dus niet alles in hun eentje hoeven op te lossen). De wethouder van een van de betrokken gemeenten voegt hieraan toe dat het van grote waarde is dat nagenoeg alle belanghebbende partijen (eigenlijk ontbreken alleen de werkgevers nog) in het BOJOZ vertegenwoordigd zijn.

Opbrengsten van de samenwerking

De huidige afstemmingsstructuur met jeugdzorginstellingen en gemeenten (via het BOJOZ) is ontstaan toen gemeenten verantwoordelijk werden voor het jeugdbeleid en deze bleek goed door te vertalen naar het SWV. Volgens de vicevoorzitter van het SWV wordt er op deze manier bereikt dat:

- instellingen minder langs elkaar heen werken;
- scholen eerder hun eigen handelingsverlegenheid (kunnen) onderkennen en leerlingen eerder aanmelden voor een interventie;
- er zo veel mogelijk preventief jeugdbeleid wordt gevoerd, waarin de school niet alleen als vindplaats maar ook als werkplaats fungeert, waardoor er uiteindelijk sprake is van minder problemen in het onderwijs.

4 Samenwerkingsverband Kop van Noord-Holland VO

De wethouder die wij hebben gesproken, ziet het als een belangrijke opbrengst dat men, door de samenwerking van het SWV met het BOJOZ, in staat is de hele regio te 'overzien'. Dat maakt het mogelijk om, in gezamenlijkheid, prioriteiten stellen en beleid maken dat ten goede komt aan de inwoners van de hele regio.

Knelpunten

De vicevoorzitter heeft ervaren dat de voorbereidingen op de transitie van de jeugdzorg en de invoering van de participatiewet de gemeenten het afgelopen jaar veel tijd hebben gekost, waardoor de samenwerking tussen de gemeenten in het BOJOZ werd geremd. De wethouder beaamt dit en voegt eraan toe dat de gemeenten, achteraf gezien, bij de voorbereidingen op de decentralisaties te weinig vanuit gezamenlijk beleid te werk zijn gegaan.

Nu de decentralisaties zijn ingegaan, is er weer ruimte om samen na te denken over hoe het beter kan, en dat is een goede zaak. Gemeenten hebben nu immers niet alleen een mandaat op jeugdzorggebied, maar ook een financieel belang. Preventie is nu dan ook een belangrijk innovatie-onderwerp in het BOJOZ. Hoe zorgen we er samen voor dat er zo min mogelijk jongeren in de problemen komen?

4 Samenwerkingsverband Kop van Noord-Holland VO

Plannen voor de toekomst

Met de decentralisatie in het sociaal domein komt de vraag op het BOJOZ af om het uit te breiden met de taken voortvloeiend uit met name de Participatiewet. Op dit moment vindt een onderzoek plaats naar wat dit zou betekenen voor de structuur van het BOJOZ en voor (uitbreiding van) de aan tafel zittende partijen. Inhoudelijk zal de focus liggen op innovatie en preventie. Volgend jaar zal ook de wijze waarop de relatie is gelegd tussen de wijkteams en het onderwijs worden geëvalueerd en, indien nodig, worden bijgesteld.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

5

POVO-OVERLEG NOORDOOSTPOLDER-URK

5 POVO-overleg Noordoostpolder-Urk

Voorbeeld van een samenwerking met toeleverend onderwijs.

In het POVO-overleg Noordoostpolder-Urk werken alle scholen in de regio samen aan een soepele overgang voor leerlingen van het primair naar het voortgezet onderwijs.

Inleiding

In de regio Noordoostpolder-Urk vindt al zo'n tien tot vijftien jaar overleg plaats tussen het primair en voortgezet onderwijs. In de beginjaren ging het daarbij voornamelijk om het afstemmen van de aanmeldingsdata en het vakantierooster. In de loop der jaren is het overleg echter steeds intensiever geworden en kwamen er ook steeds meer onderwijsinhoudelijke aspecten aan bod. Het toenemend aantal contacten en het ontstaan van nieuwe geldstromen binnen het vo voor dit doel, waren in 2010 redenen om voor de huidige, intensievere opzet van de samenwerking te kiezen.

Alle besturen voor po en vo in de regio Noordoostpolder-Urk nemen aan het POVO-overleg deel. In totaal gaat het om drie po-besturen (Aves, SCPO, en Rehoboth) en vier vo-besturen. Onder de vo-besturen vallen in totaal vijf scholen: het Emelwerda College, het Berechja College, het Groenhorst College, de Bonifatius mavo en het Zuyderzee College. De po-besturen hebben samen een kleine vijftig scholen onder bestuur. Gezamenlijk werken deze scholen aan het regelen van een goede overgang voor leerlingen die van het primair onderwijs overstappen naar het voortgezet onderwijs.

5 POVO-overleg Noordoostpolder-Urk

Omschrijving van de samenwerking

De samenwerking is op drie niveaus georganiseerd.

Op het eerste niveau bevindt zich het *Bestuurlijk Platform POVO*. Hierin zijn alle betrokken besturen met maximaal één persoon vertegenwoordigd. Het bestuurlijk platform komt ten minste twee keer per jaar bij elkaar en heeft als taken: het aansturen van de projectgroep POVO, het bespreken van adviezen die zijn voorbereid door de werkgroepen (en overgenomen door de projectgroep), en het bespreken van gevraagde en ongevraagde adviezen van de projectgroep.

Op het tweede niveau bevindt zich de *projectgroep POVO*. Ook hier zijn alle besturen door één persoon vertegenwoordigd, maar dan op schooldirectieniveau. De projectgroep komt vier à vijf keer per jaar bij elkaar en heeft als taken: het formuleren van de projectplannen voor de werkgroepen, het aansturen van de werkgroepen, het voorbereiden van werkgroepadviezen aan het bestuurlijk platform, en het geven van gevraagd en ongevraagd advies aan het bestuurlijk platform.

Op het derde niveau bevinden zich de *werkgroepen* (maximaal drie tegelijkertijd). Hierin werken drie leerkrachten uit het basisonderwijs en vier personen uit het voortgezet onderwijs samen aan door de projectgroep geformuleerde projectplannen op het gebied van de onderwijsinhoudelijke aansluiting tussen po en vo. Op dit moment zijn er twee werkgroepen: de werkgroep Engels en de werkgroep 8+/hoogbegaafdheid. De werkgroepen formuleren een advies aan de projectgroep. Dit advies moet haalbaar zijn en een meerwaarde hebben voor zowel het po als het vo. Het bestuurlijk platform beslist uiteindelijk over de implementatie van de adviezen.

5 POVO-overleg Noordoostpolder-Urk

De bovenstaande afspraken zijn vastgelegd in een structuurovereenkomst die elk schooljaar wordt geëvalueerd.

De samenwerking binnen het POVO-overleg richt zich op twee thema's: de realisatie van doorlopende leerlijnen (onderwijsinhoudelijke aansluiting) en een warme overdracht. De realisatie van doorlopende leerlijnen vindt plaats langs de lijn van de werkgroepen en de adviezen die zij formuleren. De warme overdracht wordt geborgd middels het (door de projectgroep georganiseerde) tafeltjesoverleg. Het tafeltjesoverleg is een vast onderdeel van de aanmeldingsprocedure waarbij de basisschoolleerkrachten (op twee woensdagmiddagen) samenkomen met de toekomstige brugklasmentoren om de bij het vo aangemelde leerlingen te bespreken.

Naast het tafeltjesoverleg organiseert de projectgroep jaarlijks (op een middag en avond) een informatiebijeenkomst voor leraren en schoolleiders. Deze bijeenkomsten gaan vaak over een thema dat onderwerp is (geweest) van een werkgroep, maar kunnen ook gaan over de manier waarop basisscholen verwijzen of de overdracht van informatie van po naar vo.

Binnen het netwerk van het POVO-overleg kunnen scholen ook aanvullende activiteiten ontplooiën om de overgang van po naar vo te versoepelen. De vo-locatiedirecteur die wij hebben geïnterviewd (van de Bonifatius mavo) gaf in dit kader aan jaarlijks alle basisscholen in de regio te bezoeken. Hij spreekt dan met de leerkracht(en) van groep 8 en soms ook met de directeur. Op deze manier blijft de basisschool op de hoogte van het welzijn en de vorderingen van haar oud-leerlingen en krijgt de vo-school informatie over toekomstige leerlingen.

5 POVO-overleg Noordoostpolder-Urk

Belang voor andere scholen en besturen

Volgens de locatiedirecteur is het goed dat elke organisatie op elk niveau van de samenwerking vertegenwoordigd is. Daarnaast is de factor tijd ook heel belangrijk: een samenwerking moet kunnen groeien. De basisschooldirecteur (die ook lid is van de projectgroep), was het hiermee eens en voegde eraan toe dat de projectgroep een goede manier is om inhoudelijke thema's met elkaar af te stemmen en knelpunten, als die er zijn, met elkaar te tackelen.

Opbrengsten van de samenwerking

Zowel de locatiedirecteur als de basisschooldirecteur die wij geïnterviewd hebben, gaf aan het als een groot pluspunt te beschouwen dat alles wat er in het kader van het POVO-overleg gebeurt in dienst staat van een goede afstemming van de overgang van po naar vo. De basisschooldirecteur voegt hieraan toe: "Dat is niet alleen cognitief maar ook sociaal-emotioneel een hele stap en het is fijn om te weten dat een kind waarover je je als school acht jaar lang hebt ontfermd, goed wordt ontvangen."

Knelpunten

De locatiedirecteur en de basisschooldirecteur gaven nadrukkelijk aan geen knelpunten te ervaren in de samenwerking binnen het POVO-overleg. Het is volgens de basisschooldirecteur echter wel belangrijk dat de uiteindelijke afspraken goed op het netvlies van de leerkrachten staan. Zij neemt daarom aan het begin van elk schooljaar, samen met de leerkrachten, de POVO-documenten nog eens door.

5 POVO-overleg Noordoostpolder-Urk

Plannen voor de toekomst

De huidige opzet van de samenwerking bevalt goed en er worden dan ook geen veranderingen verwacht.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

PROFIJTSCHOLEN

6

6 Profijtscholen

Voorbeeld van een samenwerking met het vervolgonderwijs (mbo).

Profijt is een samenwerkingsverband tussen scholen in het vo, het mbo en het hbo in de Achterhoek. Samen proberen zij ervoor te zorgen dat zo veel mogelijk leerlingen hun opleiding beroepsgekwalficeerd afronden.

Inleiding

De samenvoeging van het voorbereidend beroepsonderwijs en de mavo tot het vmbo in 2000, had mede ten doel de doorstroom van leerlingen naar het mbo te bevorderen. Het Graafschap College wilde graag een bijdrage leveren aan deze doorlopende leerlijn en nam daarom in 1999 het voortouw om 'de koppen van alle vmbo- en mbo-scholen in de regio bij elkaar te steken'. Dit initiatief resulteerde in de oprichting van Profijt in juli 2000.

Iedere vo-school die toeleverancier is voor het mbo kan aan Profijt meedoen. Op dit moment bestaat het samenwerkingsverband, naast twee mbo's (het Graafschap College en AOC Oost) en een hbo (Iselinge Pabo) uit 22 vo-scholen (16 vmbo-scholen, 4 praktijkscholen, en 2 vso-scholen).³

³ Het mbo en de vmbo-scholen waren er vanaf het begin bij. De praktijkscholen volgden niet lang daarna. De vso-scholen en het hbo zijn er enkele jaren geleden bij gekomen.

6 Profijtscholen

In de eerste jaren van de samenwerking lag de nadruk op de doorlopende leerlijn in het kader van de doorstroom van vmbo naar mbo. Daarnaast krijgen nu vooral de doorlopende leerlijnen taal en rekenen, kiezen voor techniek en Loopbaan Oriëntatie Begeleiding (LOB) de nodige aandacht.

Omschrijving van de samenwerking

Het directiebestuur van Profijt (dat vijf keer per jaar bijeenkomt) bestaat uit de directeuren/afdelingsleiders van de vmbo-scholen, de sectordirecteuren van het mbo en de directeuren van de pro- en vso-scholen. Het directiebestuur bespreekt de adviezen uit de onderliggende overleggen en besluit op basis van consensus.

Onder het directiebestuur bevinden zich verschillende overleggen (die alle drie tot vier keer per jaar plaatsvinden): de Regiegroep LOB, de Regiegroep Taal en rekenen, de Klankbordgroep van zorgcoördinatoren en de 'Onderwijssamenhang'. De onderwijssamenhang bestaat uit ongeveer tien groepen van vo- en mbo-docenten die zich, per sector, met actuele thema's bezighouden (bijvoorbeeld de vernieuwing van de beroepsgerichte programma's).

In elk overleg staat de samenwerking tussen vmbo en mbo voorop. In totaal zijn bij Profijt zo'n driehonderdvijftig medewerkers (decanen, docenten, onderwijsmanagers en beleidsmakers) van deelnemende scholen actief. Scholen committeren zich op basis van vrijwilligheid aan de gezamenlijke visie en het gezamenlijke beleid van Profijt.

Binnen Profijt is een belangrijke rol weggelegd voor de twee coördinatoren (één vanuit het mbo en één vanuit het vmbo). Zij borgen de continuïteit van de samenwerking. Tot hun taken behoren:

- het opstellen van de agenda's en het bijeenroepen van de overleggen;

6 Profijtscholen

- het bijwonen van de overleggen - op deze manier houden zij de grote lijn in de gaten en sturen zij, waar nodig, bij;
- het in de Achterhoek bekendheid geven aan landelijke ontwikkelingen;
- het aanvragen van subsidies en het opstarten van projecten.

De werkzaamheden van de coördinatoren worden voor de helft gefinancierd door de twee mbo's en voor de helft door de vo-scholen.⁴

Belang voor andere scholen en besturen

De mbo-coördinator van Profijt gaf aan dat het voor een goede samenwerking tussen vo en mbo vooral van belang is de directies aan tafel te krijgen. Dat is in de Achterhoek gelukt. “Wij hebben hier in de Achterhoek echter wel te maken met de unieke situatie dat er in de regio slechts sprake is van één roc en één aoc. Dat heeft de totstandkoming van de samenwerking zeker vergemakkelijkt.”

Daarnaast is coördinatie belangrijk. Volgens een vmbo-directeur die wij hebben gesproken, is het succes van de samenwerking waarschijnlijk voor een belangrijk deel te danken aan de tijd, de kennis en het enthousiasme dat de coördinatoren in Profijt stoppen. “Het commitment van die kant is heel hoog en dat inspireert. Zij gaan ervoor, dus de scholen ook.”

⁴ De jaarlijkse bijdrage die de vo-scholen betalen, is gebaseerd op het aantal leerlingen in het vierde jaar van het vmbo dat doorstroomt naar het mbo.

6 Profijtscholen

Opbrengsten van de samenwerking

Volgens de coördinator heeft Profijt vele voordelen. De belangrijkste zijn:

- De scholen ontmoeten elkaar regelmatig en op elk niveau.
- Men kent elkaar en weet elkaar te vinden. Dat leidt tot een goede, warme overdracht en een 'simpele' overgang naar het mbo (o.a. middels een digitaal doorstroomdossier).
- Vmbo- en mbo-docenten hebben kennis van elkaars curriculum, en weten wat ze van elkaar kunnen verwachten en hoe ze elkaar, waar mogelijk, tegemoet kunnen komen.
- De scholen in de Achterhoek worden tijdig en goed bediend als het gaat om landelijke regelingen/ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld de invoering van de referentieniveaus voor taal en rekenen, en de entree-opleidingen.

Ook de vmbo-locatiedirecteur ervaart belangrijke voordelen van Profijt. Zo zijn de adviezen die de samenwerking oplevert zeer bruikbaar, waardoor de afzonderlijke scholen niet telkens zelf het wiel hoeven uit te vinden. Daarnaast zijn de goede afstemming tussen de docenten van vmbo en mbo, en de afspraken over de overdracht van vmbo naar mbo belangrijke opbrengsten van Profijt.

Knelpunten

Onze gesprekspartners ervaren geen knelpunten bij de samenwerking binnen Profijt. Een locatiedirecteur gaf wel aan dat het voor een goede samenwerking belangrijk is dat iedereen die bij Profijt betrokken is ook altijd naar de overleggen gaat. Zij stimuleert haar docenten dan ook actief om de overleggen bij te wonen.

6 Profijtscholen

Plannen voor de toekomst

Iedere school in de regio is inmiddels lid van Profijt, en iedere school is betrokken (de opkomstpercentages bij de overleggen zijn vrijwel altijd hoog). Er worden in de nabije toekomst dan ook geen extreme veranderingen voorzien.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

DRENTS OPENBAAR VO- CONVENANT (DOVOC)

7

7 Drents Openbaar VO-Convenant (DOVOC)

Samenwerking tussen vo-scholen (onder meer gericht op de kwaliteit en professionaliteit van de leraar).

In DOVOC zijn afspraken vastgelegd over een nauwe samenwerking van vier scholen. De scholen werken samen waar ze dat kunnen, onder meer bij inkoop, ICT, personeelsbeleid (strategisch beleid) en uitwisseling van kennis. Een aansprekend aspect van de samenwerking vormen de kwaliteitsvisitaties die de scholen bij elkaar uitvoeren. Deze worden door scholen én de Inspectie als verrijkend beschouwd.

Inleiding

RSG Wolfsbos, De Nieuwe Veste en Esdal College (Zuidoost Drenthe) zijn gestart met deze samenwerkingsvorm om:

- de kwetsbaarheid van de individuele scholen (die deels een relatief kleine staf kennen) te verkleinen;
- vanuit een openbare identiteit een samenwerking op te bouwen;
- de individuele scholen op allerlei terreinen te versterken: samen sterker staan, profiteren van elkaars kennis, profiteren van het grotere volume, et cetera.

Het doel van het convenant is tweeledig, enerzijds het versterken van de bedrijfsvoering door onderlinge samenwerking, anderzijds het creëren van voordelen van samenwerking op andere aspecten van het functioneren (zoals onderwijskwaliteit, werkgeverschap, bestuurskracht en openbare identiteit).

De meest recente versie van het convenant (*Verlenging Samenwerkingsovereenkomst DOVOC; toetreding RSG Ter Apel*) is in augustus 2014 ondertekend door vier scholen. Naast de drie genoemde scholen neemt RSG Ter Apel (Zuid Groningen) deel aan het convenant. Met de toetreding van deze school is het initiatief niet meer strikt Drents.

7 Drents Openbaar VO-Convenant (DOVOC)

Omschrijving van de samenwerking

De drie Drentse scholen onderhouden sinds 2010 onderlinge samenwerkingscontacten. Afspraken daarover zijn verder uitgewerkt en vastgelegd in het convenant DOVOC. Het convenant is in september 2012 ondertekend en in 2014 verlengd en uitgebreid met RSG Ter Apel. In het convenant zijn, naast de duur van het convenant, de afspraken over de samenwerking, overleg en uitvoering, de verantwoordelijkheden (organisatorisch en financieel) en hoe de scholen naar buiten treden in hoofdlijnen vastgelegd.

De scholen waren betrokken bij de Noordelijke Scholenvereniging, een samenwerking tussen openbare scholen in de noordelijke provincies (rond 1998). De samenwerking binnen deze vereniging was volgens de scholen te vrijblijvend. De DOVOC-scholen maken hiervan inmiddels geen deel meer uit.

Binnen het convenant werken de vier openbare vo-scholen samen om de bedrijfsvoering van de individuele scholen te versterken. De uitvoering van de hoofdlijnen van deze samenwerking vindt plaats in het overleg tussen de bestuurders. In 2012 heeft het bestuurlijk overleg vijf thematische werkgroepen ingesteld waarbinnen de uitvoering van de werkagenda wordt gerealiseerd. De werkgroepen zijn:

1. ICT
2. Kwaliteitszorg
3. Inkoop
4. Financiën en formatie
5. P&O/HRM

De samenwerking zoals die in DOVOC is vastgelegd, richtte zich vanaf het begin op al deze thema's. DOVOC kent verschillende overlegstructuren. De belangrijkste zijn:

7 Drents Openbaar VO-Convenant (DOVOC)

- Het maandelijks bestuurlijk overleg waarin de bestuurders elkaar treffen.
- De werkgroep Kwaliteitszorg die periodiek uitvoeringsoverleg voert. Dat sluit aan bij hun taakstelling: ze leveren producten op om de kwaliteitszorg uit te kunnen voeren.
- De uitvoeringsoverleggen van de andere werkgroepen die meer naar behoefte worden georganiseerd.

Voor de verlenging en uitbreiding van het convenant zijn de raden van toezicht en de medezeggenschapsraden geraadpleegd.

Belang voor andere scholen en besturen

De deelnemende scholen zijn erg enthousiast. De samenwerking met collega-scholen is inspirerend. De uitwisseling van kennis is van de grond gekomen. Het delen van stukken en notities kan veel tijdswinst opleveren (in haar jaarverslag 2012 noemt RSG Wolfsbos het pestprotocol als voorbeeld). Hoewel het niet als hoofddoel wordt gezien, kan de samenwerking van de scholen de individuele scholen geld besparen.

Opbrengsten van de samenwerking

De effecten van de visitaties worden door de respondenten als de belangrijkste opbrengst van de samenwerking genoemd. De visitaties worden nu ruim twee jaar uitgevoerd. De opzet is overgenomen van de Pompeblêd Scholengroep. Pompeblêd heeft ook een training verzorgd.

De opzet van de visitatie is als volgt. De school die wordt bezocht, voert een zelfevaluatie uit en formuleert een leervraag. Voordat de visitaties worden uitgevoerd, komen de bezoekers langs voor een

7 Drents Openbaar VO-Convenant (DOVOC)

intakegesprek. Tijdens het bezoek volgen de docenten van de bezoekende school een dag lang lessen en spreken ze met leerlingen. Hun bevindingen leggen ze vast in een vaak scherp rapport op schoolniveau. Er is afgesproken dat er geen individuele feedback wordt gegeven. Door de visitaties groeit bij de bezochte scholen het bewustzijn over het eigen proces. De scholen gebruiken de bevindingen uit de visitaties om de processen te verbeteren. De bezoekers vinden het inspirerend om te zien hoe het er op een andere school aan toegaat. De visitaties leiden tot een verbetering van de onderwijskwaliteit. Volgens de betrokken scholen wordt dat onderschreven door de Inspectie.

Een tweede belangrijke opbrengst van de samenwerking is volgens de respondenten dat de scholen elkaar veel makkelijker vinden. Dat geldt niet alleen voor het management, maar ook voor andere lagen. Onlangs zochten bijvoorbeeld de rekencoördinatoren van de scholen elkaar op. Langzamerhand volgen de contacten ook niet meer alleen de formele lijnen.

Knelpunten

De locatieleiders benadrukken dat de voordelen van de samenwerking ruimschoots opwegen tegen de knelpunten, die dan ook niet zo sterk worden beleefd.

Het kan zinvol zijn om intensiever samen te werken en bijvoorbeeld een gemeenschappelijk taak- of functiebeleid te voeren. De vraag daarbij is hoe ver de scholen kunnen gaan met samenwerken en tegelijkertijd de eigen identiteit van de school behouden.

De samenwerking moet naast de gebruikelijke taken worden uitgevoerd, in de praktijk blijkt het soms lastig om de juiste mensen bij elkaar te krijgen.

Bij ICT lopen techniek (het gereedschap) en onderwijs (bijvoorbeeld het gebruik van ICT in de les) door elkaar. Het zijn twee werelden die nogal onderscheidend zijn.

7 Drents Openbaar VO-Convenant (DOVOC)

De scholen verschillen van elkaar in managementstructuur en daarmee in beslissingsbevoegdheid, beslissingen moeten soms buiten de werkgroep worden bevestigd.

Plannen voor de toekomst

Vooralsnog gaat het om het consolideren van de samenwerking. Het convenant meldt dat een bestuurlijke fusie niet de intentie is.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

8

LEERWERKTRAJECTEN (MAERLANT IN BRIELLE)

8 Leerwerktrajecten (Maerlant in Brielle)

Samenwerking met het bedrijfsleven om het onderwijs te verrijken vanuit de beroepspraktijk.

Zwakkere, kwetsbare vmbo'ers worden via een leerwerktraject in staat gesteld om toch een vmbo-diploma te halen. Het Maerlant in Brielle werkt hiervoor samen met een aantal bedrijven waarmee ze een bestendige relatie onderhoudt. De leerlingen worden opgeleid in het bedrijf en volgen op school een aantal avo-vakken.

Inleiding

In 2003 verliep de Regeling leerwerktrajecten vmbo (2001). In de wijziging van deze regeling (augustus 2003) zijn de procedures voor nominatie en kwalificatie en de daarbij behorende financiële vergoedingen vervallen. Daardoor kan elke vmbo-school met een basisberoepsgerichte leerweg binnen de door de WVO gestelde voorwaarden leerwerktrajecten aanbieden (zie *Wijziging van de wet- en regelgeving in verband met leerwerktrajecten in de basisberoepsgerichte leerweg van het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo)*). De ervaring van het Maerlant is dat de kwaliteit van de trajecten door de afschaffing van nominatie en kwalificatie onder druk kwam te staan. Door minder goede ervaringen daarmee waren bedrijven minder bereidwillig om leerlingen in het bedrijf op te leiden.

Om samen met bedrijven in de regio kwaliteit in de leerwerktrajecten te kunnen bieden, heeft de school in 2007 bij het FES-project Beroepsonderwijs in Bedrijf (BIB) subsidie aangevraagd en gekregen voor het project 'Door werken leren'. Het doel van het project is om te komen tot "een vernieuwd leerwerktraject dat leerlingen een duidelijk beroepsbeeld geeft en dat hen het leren vergemakkelijkt". Bij de aanvraag waren drie metaalbedrijven betrokken. Met de subsidie kregen de bedrijven een

8 Leerwerktrajecten (Maerlant in Brielle)

vergoeding voor de begeleiding van de leerlingen. Daarnaast konden, met behulp van de subsidie, de contacten tussen de school en de bedrijven worden geïntensiveerd.

Naast de kansen die leerwerktrajecten bieden aan individuele leerlingen, vindt de projectleider het belangrijk te laten zien dat je iets kunt bereiken met leerlingen die problematisch tot leren komen en daardoor vaak uitvallen.

In het subsidietraject participeerden, naast de school, drie metaalbedrijven. Het aantal bedrijven waarmee de school samenwerkt bij de leerwerktrajecten is groter. De samenwerking beperkt zich ook niet tot metaalbedrijven.

Omschrijving van de samenwerking

Met leerwerktrajecten (LWT) kan de school leerlingen die binnen het reguliere onderwijsprogramma uitvallen de kans bieden om toch een vmbo-basisberoepsgericht-diploma te halen. Leerlingen in deze trajecten volgen hun opleiding voor een groot deel binnen het bedrijf. Afspraken over de diplomering van deze leerlingen zijn vastgelegd in het programma van toetsing en afsluiting (PTA). Grofweg is de toetsing voor twee derde gebaseerd op cijfers die de leerlingen in het bedrijf halen en voor een derde op cijfers in de school.

Leerlingen kunnen sinds 2000 leerwerktrajecten volgen. De samenwerking van het Maerlant en de bedrijven op dit terrein dateert van die tijd. Na de wijziging in de regelgeving in 2003 ondervond de school de nadelen van de wildgroei in de leerwerktrajecten. Voor de school was dit een aanleiding om te

8 Leerwerktrajecten (Maerlant in Brielle)

beginnen met 'Door werken leren', een traject waarin de leerling plaatsing kan afdwingen door (ondanks belemmeringen) aan te tonen dat hij of zij voldoende gemotiveerd is.

Momenteel volgen zo'n 25 leerlingen een leerwerktraject (op een totaal van 400 vmbo-leerlingen). Ze kunnen daarvoor kiezen uit verschillende richtingen (naast techniek bijvoorbeeld, zorg, handel, horeca). Leerlingen kunnen instromen vanaf het tweede leerjaar. Ze kunnen alleen deelnemen aan een leerwerktraject als ze gemotiveerd ('willers') zijn. Ieder kwartaal wordt daarom tijdens de leerlingenbespreking de motivatie van de leerling aan de orde gesteld. Tijdens de leerwerktrajecten moeten leerlingen laten zien dat ze kunnen werken.

De indruk is dat de leerwerktrajecten als gevolg van eerst WSNS en nu passend onderwijs tegenwoordig meer leerlingen trekken die voorheen in het praktijkonderwijs of het speciaal onderwijs werden opgevangen.

De begeleiding van de leerlingen in leerwerktrajecten vergt veel van de bedrijven waarmee de school samenwerkt. Door bedrijven daarvoor een financiële vergoeding te bieden, kan de bereidheid om mee te doen onder de bedrijven worden vergroot. Een voordeel is ook dat de afspraken met de bedrijven door de vergoeding geformaliseerd worden, bedrijven haken niet af. Voor een structurele samenwerking met bedrijven is een dergelijke vergoeding nodig. Van 2007 tot 2011 heeft de school hiervoor gebruik kunnen maken van een FES-subsidie, momenteel vraagt de school voor dit doel subsidie aan bij een Europees fonds.

8 Leerwerktrajecten (Maerlant in Brielle)

Voordat een leerling in een leerwerktraject wordt geplaatst, tekenen ouders, leerling en de coördinator Leerwerktrajecten een samenwerkingscontract. Vervolgens tekenen school, ouders, leerling en leerbedrijf een leerwerkovereenkomst. De ondertekende overeenkomst wordt doorgespeeld aan de consulent van de vakrichting. In het PTA staat omschreven hoe de leerling binnen het bedrijf en school wordt beoordeeld.

Belang voor andere scholen en besturen

Het succes van de leerwerktrajecten toont aan dat je als vmbo-school iets kunt bereiken met deze leerlingen die vaak vooral als 'lastig' worden beschouwd. Met behulp van de subsidieaanvragen slaagt de school erin de relatie met de bedrijven waarmee zij de leerwerktrajecten uitvoert te versterken.

Opbrengsten van de samenwerking

Met een leerwerktraject kan er voor elke leerling een oplossing op maat worden aangeboden. De uitval onder leerlingen in de trajecten is gering (jaarlijks hooguit enkele leerlingen), bijna alle leerlingen in de leerwerktrajecten halen hun diploma vmbo-basisberoepsgericht. Onder de leerlingen die een diploma halen, zijn er verschillende die erin slagen om een aantal vakken op een hoger niveau af te sluiten.

Knelpunten

Een knelpunt is dat de individuele leerwerktrajecten moeilijk zijn in te passen in het rooster, het vereist individuele roosters. Een ander knelpunt is dat leerkrachten soms wat schools denken, hetgeen bij deze leerlingen vaak tot niets leidt.

8 Leerwerktrajecten (Maerlant in Brielle)

Plannen voor de toekomst

Het BIB-project liep tot en met 2011. Zonder vergoeding zijn de leerwerktrajecten te veel afhankelijk van de goodwill onder bedrijven. Daarom is de school bezig met een aanvraag van een Erasmus+-subsidie, een Europees subsidieprogramma voor onderwijs, jeugd en sport. Het programma ondersteunt projecten die gericht zijn op een leven lang leren.

Vanaf volgend schooljaar wil het Maerlant 'Door werken leren' als leerroute aanbieden in de school.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

BÈTAPARTNERS

9

9 Bètapartners

Bètapartners is een netwerk van hoger onderwijs (ho) instellingen en vo-scholen in de regio 'groot Amsterdam'. Zij hebben de handen ineengeslagen om de keuze van havo- en vwo-leerlingen voor bèta- en technische studies aantrekkelijker te maken en het onderwijs in deze vakken te verbeteren.

Inleiding

Bètapartners is in 2004 opgericht op initiatief van de VU, de UvA, de HvA en Hogeschool Inholland, naar aanleiding van de afname van het aantal bètastudenten. Omdat destijds ook maar weinig scholieren voor een bètaprofiel kozen, werd besloten om niet in te zetten op de werving van scholieren met een bètaprofiel, maar zich te richten op de inhoud van het bètaonderwijs op vo-scholen. De vier ho-instellingen zijn daartoe (met hulp van subsidie uit het Sprint Programma) een samenwerking aangegaan met twaalf vo-scholen in Amsterdam. Dat netwerk is in de loop van de tijd gegroeid en omvat op dit moment veertig partnerscholen.

Omschrijving van de samenwerking

Het beleid van de Bètapartners wordt vastgesteld door een achtkoppige stuurgroep waarin vo en ho vertegenwoordigd zijn (vier vo-rectoren en vier stafleden van de ho-instellingen). De stuurgroep wordt voorgezeten door een onafhankelijke voorzitter. Daarnaast is er een adviesgroep bestaande uit vertegenwoordigers van het bedrijfsleven.

De projectmanager heeft tot taak beleid te initiëren, het proces te begeleiden en verantwoording af te leggen. Daarnaast is er een projectleider met als taak het mede-initiëren van nieuw te voeren beleid en het uitvoeren van het vastgestelde beleid. De projectmanager en projectleider plannen elk jaar een gesprek met de schoolleiding en de bètacoördinator van de deelnemende scholen.

9 Bètapartners

Elke school faciliteert een docent die als bètacoördinator deelneemt aan de netwerkbijeenkomsten van de Bètapartners. Bij de netwerkbijeenkomsten zijn, naast de bètacoördinatoren, ook vertegenwoordigers van de ho-instellingen aanwezig. De netwerkbijeenkomsten vinden zeven keer per jaar plaats.

Ook organiseert Bètapartners een jaarlijkse conferentie voor de docenten, technisch onderwijs-assistenten en schoolleiders in haar netwerk. Hierbij zijn tevens medewerkers van andere aangesloten instellingen en bedrijven aanwezig.

Alle activiteiten, lesmaterialen, nascholingen en vakondersteuning die door de leden van de Bètapartners worden ontwikkeld, worden aan geboden via de website van de Its Academy (www.itsacademy.nl).⁵

Het netwerk van de Bètapartners en de Its Academy fungeren samen als projectmotor voor kwaliteit en innovatie op thema's die voor individuele scholen vaak te complex zijn om te ontwikkelen en implementeren. Zo zijn er bijvoorbeeld subsidies binnengehaald voor projecten op het gebied van excellentie-onderwijs, de ontwikkeling en implementatie van e-learning en het ontwerpen van een onderzoeksleerlijn voor de bètavakken. De resultaten hiervan worden verweven in het aanbod van de Its Academy.

Deelname aan de Bètapartners is niet vrijblijvend. Voor het goed functioneren van het netwerk is het van belang dat alle deelnemende scholen actief bijdragen om de uitwisseling van kennis en ervaring

⁵ Its staat voor: informatica, techniek en science.

9 Bètapartners

mogelijk te maken. Ook wordt van de vo-scholen (net als de ho-instellingen) sinds enkele jaren een financiële bijdrage verwacht. Daar staat tegenover dat deelname aan het netwerk diverse voordelen met zich meebrengt, zoals toegang tot netwerkbijeenkomsten en bijscholingsactiviteiten, korting op deelname aan workshops en de mogelijkheid om (in de diverse projecten) actief mee te denken over ontwikkelingen in het bèta-onderwijs.

Belang voor andere scholen en besturen

Volgens de projectmanager is samenwerking tussen scholen een van de belangrijkste ingrediënten van het succes van de Bètapartners. Deelname van docenten aan de activiteiten leidt tot professionalisering. “De scholen sturen hun docenten naar buiten om, samen met docenten van andere scholen en ho-docenten, kennis te delen en te ontwikkelen. Daar wordt het onderwijs beter van.”

Twee docenten die op hun school samen de rol van bètacoördinator vervullen, gaven aan de breedte van het netwerk en de inhoudelijkheid van de bijeenkomsten als belangrijke succesfactoren te beschouwen. Ook het feit dat het programma van de Bètapartners is gebaseerd op input van de scholen is volgens hen heel belangrijk. “Dat leidt elk schooljaar tot een programma waarin iedereen inspraak heeft gehad, en waar dus ook iedereen iets aan heeft.”

Opbrengsten van de samenwerking

De bètacoördinatoren zijn van mening dat de samenwerking binnen het netwerk Bètapartners toegevoegde waarde heeft voor scholen, docenten en leerlingen. Scholen weten door Bètapartners precies wat het vervolgonderwijs hun leerlingen en docenten te bieden heeft, en ze hebben meer kans op het verkrijgen van subsidiegelden. Docenten krijgen door Bètapartners meer context, meer

9 Bètapartners

uitwisseling van ideeën en goede nascholing. Leerlingen, ten slotte, kunnen zich door Bètapartners beter oriënteren op hun profielkeuze en hun vervolgstudie.

Knelpunten

De projectmanager gaf aan subsidieafhankelijkheid als een knelpunt te beschouwen. Door de eigen bijdragen van de scholen en de ho-instellingen is het Bètapartners netwerk nu duurzaam verankerd. Veel van de andere activiteiten (de projecten en de vaksteunpunten) zijn echter nog steeds afhankelijk van subsidies.

Plannen voor de toekomst

De manier waarop de samenwerking binnen Bètapartners is opgezet, kan ook succesvol zijn op andere gebieden. Het is volgens de projectmanager van Bètapartners de bedoeling dat er ook een samenwerking op alfa- en gamma-gebied van de grond gaat komen, want ook daar lopen de studentenaantallen terug.

REGIOPLAN
BELEIDSONDERZOEK

BIJLAGE

Geraadpleegde bronnen

RPO Noordoost Fryslân

- Telefonisch interview schoolleider Dockinga College
- Telefonisch interview senior beleidsmedewerker provincie Friesland

Verder is er gebruikgemaakt van informatie uit het onderzoek *Anticiperen op leerlingenkrimp in het voortgezet onderwijs*. RPO Noordoost Fryslân (Partoer, Leeuwarden, juli 2013) en *Houtskoolschets RPO Noordoost Fryslân* (Partoer, Leeuwarden, juni 2013). Deze documenten zijn te vinden op internet. Het intentieplan en het conceptprojectplan zijn ons ter inzage beschikbaar gesteld.

Over de proeftuin Surhuisterveen is gesproken met de voormalig schoolleider OSG Singelland Surhuisterveen. Meer informatie over deze samenwerking vindt u op de website <http://www.vo-surhuisterveen.nl/>.

Scholencombinatie Delfland

- Telefonisch interview Voorzitter College van Bestuur at Stichting Christelijk Onderwijs Delft e.o.
- Interview met beide locatieleiders (Christelijk Lyceum Delft en Grotius College) van de Scholencombinatie Delfland.

Aanvullende informatie (bijvoorbeeld de schoolgidsen) staat op de website van de scholencombinatie (<http://www.sc-delfland.nl/>).

Samenwerkingsverband Kop van Noord Holland VO

- Telefonisch interview vicevoorzitter samenwerkingsverband (tevens voorzitter BOJOZ)
- Telefonisch interview wethouder gemeente Den Helder (tevens kernbestuurslid BOJOZ)

Geraadpleegde bronnen

Aanvullende informatie is afkomstig uit het document Ondersteuningsplan 2014-2018 (SWV Kop van Noord Holland VO) en van de website van het samenwerkingsverband (www.vo.swvkopvannoordholland.nl).

POVO-overleg Noordoostpolder-Urk

- Telefonisch interview locatiedirecteur Bonifatius mavo
 - Telefonisch interview directrice Albert Schweitzerschool (basisonderwijs)
- Daarnaast is gebruikgemaakt van de Nieuwsbrieven Projectgroep POVO.

Profijtscholen

- Telefonisch interview locatiedirecteur Almende College (locatie Wesenthorst).
- Telefonisch interview mbo-coördinator Profijt

Aanvullende informatie komt van de website Profijtscholen (www.profijtscholen.nl).

Drents Openbaar VO-Convenant

- Telefonisch interview schoolleider De Nieuwe Veste, Coevorden
- Telefonisch interview schoolleider RSG Wolfsbos, Hoogeveen

Het convenant '*Verlenging Samenwerkingsovereenkomst DOVOC; toetreding RSG Ter Apel*' is door ons ingezien. Het concept van het verslag is ook voorgelegd aan de schoolleiders van de twee andere scholen die bij DOVOC betrokken zijn.

Geraadpleegde bronnen

Leerwerktrajecten (Maerlant in Brielle)

- Telefonisch interview schoolleider Maerlant in Brielle
- Telefonisch interview projectleider Leerwerktrajecten, Maerlant in Brielle

De website van de school is <http://www.maerlant.eu/>. Door werken leren is een BIB-project (Beroepsonderwijs in Bedrijf, een FES-project geïnitieerd door de ministeries van OCW, SZW en EZ). In 2007 en 2008 zijn 99 BIB-projecten gestart. De omschrijving van het project staat op <http://www.rvo.nl/sites/default/files/bijlagen/Projectboekje%20BiB%20-%202010.pdf>.

Bètapartners

- Interview bètacoördinatoren St. Ignatiusgymnasium Amsterdam.
- Telefonisch interview projectmanager Bètapartners

Aanvullende informatie is afkomstig uit het *Beleidsplan Bètapartners 2012-2017*, het *Jaarverslag Bètapartners/Its Academy, schooljaar 2013-2014* en van de website Its Academy (www.itsacademy.nl).